

FUGLELIVET I VEJLERNE

AF ARTHUR CHRISTIANSEN
Fotografier af Forfatteren

De fuglerigeste Egne i Danmark ligger vesterpaa. Stadil Fjord, Fiil Sø, Tipperne, ikke at tale om Jordsand i Vadehavet ved Sønderjylland, det er Navne med en fristende, tillokkende Klang for Naturvenner og Fuglevenner. Naar man fatter Interesse for de vilde Fugle og begynder at forstaa deres nøje Sammenhæng med Naturen og Tilknytning til Aarstiderne, saa er man maaske begejstret for en Strandeng eller Mose, blot der ruger nogle Ænder og Blishøns, Rødben og Ryler, eller blot der kommer nogle Hejrer og Bekkasiner paa Træk om Efteraaret. Men Længslen efter mere uberørt Natur melder sig, efterhaanden som man bliver Vidne til, at den ene fuglerige Eng og Mose efter den anden tørlægges og opdyrkes. Man faar at vide, at det er Udviklingens Lov, en samfundsøkonomisk Nødvendighed o. s. v. Bagefter er der nogle faa, maaske mange, der ikke synes, at det indvundne har opvejet det tabte. Saa lærer man at søge mod Vest, jo længere des bedre, - til de tyndt befolkede vestjydske Lavlande, i hvis mægtige Strandsøer og Engdrag de vilde Vadefugle og Svømmefugle endnu finder Livsbetingelser, som i stadig voksende Tempo har maattet vige for de civiliserede Landes Maskinteknik og Pengejagt. I Landet mod Nordvest, nærmere betegnet Vejlerne i Vester Han Herred, ligger det bedste, Danmark kan byde disse forfulgte Væsener, et Fugleparadis som ikke noget andet Land i Nordeuropa kan fremvise Magen til.

Det er en Skæbnens Ironi, at disse storartede Fuglesumpe er fremkommet som Følge af en af de største Tørlægningsplaner her i Landet. For 80 Aar siden gik to store Arme fra Limfjorden nordpaa i Landtangen mellem Thy og Vendsyssel, adskilt af den høje bakkede Halvø Hannæs. Deres lave Vand og delvis mudrede Bund fristede til Udtørringsforsøg. Der kunde gro saa og saa mange Læs Korn og bjerges saa og saa meget Hø. Et umaadeligt Arbejde og mange Mill. Kr. blev lagt i Tørlægningen, som ikke desto mindre endte med at slaa fejl. Den første Dæmning byggedes paa fire Aar. Stormfloder brød igennem, der maatte begyndes paany. Et Net af Kanaler blev spændt ud over Fjordbunden for at lede Vandet til Sluserne, men hverken Vindmotorerne eller de store Maskinpumper kunde tumle Vandmasserne, naar det hele blev til Søer om Vinteren og Foraaret. Græsset maatte plantes Tot for Tot med Hænderne for at modstaa Strøm og Oversvømmelse. Korn kom der ikke til at vokse i Vejlerne.

Lettende Andeflokkede – Krikænder og Pibeænder – i Træktiden om Efteraaret.

Men Dæmningerne holdt i hvert Fald Saltvandet ude i Limfjorden. Tagrør og Mosevegetation bredte sig rivende omkring de store ferske Søer i Lavningerne og forvandlede deres frugtbareste Dele til veritabel Sump. Og Fuglene indvandrede, i Hundreder og Tusinder. Saaledes opstod "Vejlerne", som de ser ud i Dag, rummende alle Overgange fra aaben Strandeng gennem Mose og Rørskov til mudrede Søer, Hængedynd og sumpede Kabbelekær, alt i imponerende Dimensioner. Staar man paa en af Bakketoppene paa Hannæs og ser Vejlerne for første Gang, saa er man ikke i Tvivl om, at her ligger noget enestaaende i dansk Natur. 12 Tusind Tønder Land af Enge og Søer, Sivskove og blinkende Kanaler bredt ud mellem Limfjorden i

Syd og Bulbjerg i Nord. Det kan hændes, man faar et ensformigt og lidet indbydende Indtryk af disse vældige Lavlande en tidlig Foraarsdag. De kan se taagede og afskrækkende vejløse ud; de kan endda synes øde og fugletomme paa Afstand, hvis Vejret er koldt og graat, for saa søger Fuglene Læ i Vegetationen. Regn og Blæst, ugelange Storme fra Vest og Nord, kølig Luft og overskyet Himmel kendetegner ofte Vejlernes Foraarsklima. Havgusen er en paatrængende Gæst om Foraaret

Bveholms Veile set fra Syd: Vældige Eneflader, eennemskaaret af Kanaler.

og langt hen paa Sommeren. Havet ligger nær, det holder længe Vinterkulden i sig, og der er intet til at bryde Paalandsblæstens Magt i det skovløse Landskab. Men ind imellem kommer Perioder med Søndenvind og Lunhed, hvor Friskheden og Voldsomheden i Vegetation og Dyreliv er betagende. Da er der Fugle overalt, paa Jorden, paa Vandet og i Luften paa Rejse mod Nord, og deres mangeartede Stemmer og Frøernes Kvækken rejser et kogende Brus over Landskabet Dag og Nat og skaber en Stemning af Livsglæde, som een Gang oplevet ikke er til at glemme. Den lokker en Naturven tilbage Aar efter Aar og frister til at trænge stadig dybere ind i Fuglelivet, og hver Gang vil han opdage noget Nyt og lære nye hemmelighedsfulde Lyde at kende. Hver Aarstid har sine Karakterfugle, nordiske Ænder, Gæs og Svaner i Vinterhalvaaret, Trækfugle paa Gennemrejse Foraar og Efteraar. Men Sommeren, særlig Forsommeren og Foraaret, naar Skarerne af Ynglefugle vender hjem fra sydlige Lande, er Vejlernes skønneste Tid - den svinder blot alt for hurtigt. Naar Varmen indfinder sig i Juli - sjældent før paa denne barske Kant af Landet - er den hektiske Yngletid allerede forbi. Ikke at Fuglenes Antal er aftaget, det er tværtimod tiltaget med alle de nye Kuld, men man mærker ikke saa meget til dem, for nu er de tavse og vil gerne holde sig skjult, mens Ungerne vokser op. Stilheden kommer ret pludseligt ved Midsommertid, og med den et Anstrøg af Alvor og Tristhed i Vejlernes Stemning, som er en Kontrast til Forsommerens uendelige Kor af Stemmer. Man savner Rørdrummens rungende Brøl om Natten, den syngende Larm fra Maagekolonierne, Gøgenes Kukken, Bekkasinernes Vrinsken, Frøernes Kvækken, - alle disse herlige Sumplyde og Sommerlyde, der huskes om Vinteren og ventes med Længsel hvert Foraar.

Eftersommeren er Flokkenes og Trækfuglenes Tid. De forskellige Vadere og Ænder samler sig familievis i større og mindre Flokke, strejfende om inden Rejsen mod Syd. Selv Blishønsene aflægger Yngletidens Stridbarhed og ses i tætte Flokke paa flere Hundrede i Søerne. Man kan spore en stigende Uro hos de jagtbare Fugle i Dagene ind til den 1. August, hvor Jagten gaar ind. Den første Jagtdag i Vejlerne er en stor Oplevelse for de heldige Deltagere. Fra Daggry er der Skarer af Ænder i Luften, Taffelænder, Troldænder, Graaænder, Skeænder, Krikænder, Atlinger, Spidsænder, Skalleslugere, Gravænder, lettende i Sværme fra Rørskovenes Klarer, hvinende over Søer og Dæmninger mellem Vejlerne og Limfjorden, medens Gæssenes vandrende Snore bølger over Engene Dagen lang med deres kaglende, høstlige Musik.

Udbyttet af et kortere Besøg i Vejlerne, en enkelt Dag, kan naturligvis variere ikke saa lidt efter, hvor man begynder, og hvilken Del af Sommeren man vælger. Under heldige Vejrforhold i Maj eller Juni kan en Vandring paa en af de milelange Dæmninger være som en Vandring gennem hele den danske Vade- og Svømmefugle verden. Øst for Hannæs ligger nærmest Limfjorden Bygholms Vejle med Søen Glombak, derefter Selbjerg Vejle, Hanvejle og nordligst Lund Fjord. Vest for Hannæs i samme Rækkefølge Østerild Fjord, Arup Vejle, Vesløs Vejle og Tømmerby Fjord. Det er jo saadan, at de forskellige Fuglearter i Overensstemmelse med deres særlige Levevis har Forkærlighed for

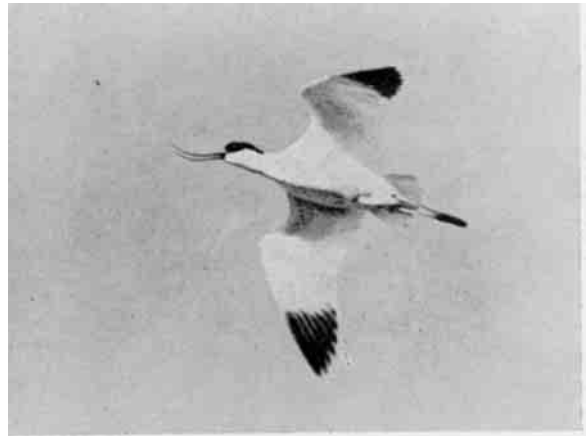
De tætteste Hattemaagekolonier findes i Storbevoksninger langs Kanalerne og paa Mudderbankerne i Søerne. Her er Skrig og Skraal hele Forsommeren.

bestemte Landskabstyper, medens de optræder sparsomt eller slet ikke paa andre. F. Eks. er der særlig mange Rørdrummer ved Tømmerby Fjord, hvor Rørskovene er størst og tættest. Graagæs og Dværgmaager holder navnlig til paa visse Dele af Selbjerg Vejle, Brushøns og Bekkasiner talrigst paa Vesløs Vejle, medens Arter som Klyde og Stor Kobbersnæppe fortrinsvis skal søges paa Bygholms Vejle, men nærmere Forklaring vil kræve et Par Sider Tekst og et godt topografisk Kort. Nemmest at færdes paa er afgjort Engene, dog maa man ikke vige tilbage for at gaa i Vand til Livet over de større Kanaler, hvis man vil undgaa lange Omveje. Vanskeligst er Terrænet omkring Søerne. Lavt Vand og meterdybt Mudder i Forbindelse med tæt Vegetation af Rør og Dunhammer gør Dele af Vejlernes Søer til, hvad der maa kaldes utilgængelige. I Baad fra Søsiden er man hjælpeløs baade med Stage og Aarer, og fra Landsiden er Dæmningerne de eneste Udfaldsveje, hvis man ikke vil udsætte sig for at miste enhver Orientering. Naar man har prøvet at færdes og at sidde fast i disse herlige Vildnis, saa forstaar man, hvorfor en Række sjældne og sky Sumpfugle, som er tvunget bort fra næsten hele det øvrige Danmark, har fundet Tilflugt i Vejlerne. Her i disse Rørsumpe yngler med Aars Mellemrum en lille Koloni af den smukke sydeuropæiske Skehejre. Her trives Landets største Stamme af ynglende Graagæs, og her kom Rørdrummen og Rørhøgen til Kræfter, da det for en Snes Aar siden hurtigt bar mod deres totale Udryddelse i Danmark.

Til Sammenligning med f. Eks. svenske Forhold kan nævnes, at Svenskerne regner en Sø med 25 ynglende Arter for en førsteklases Fuglesø. I Vejlerne har jeg fundet 50 Arter Ynglefugle, 100 Arter, naar Trækfuglene medregnes. Det er umuligt her at komme ind paa mere end en Brøkdel af dette Antal, jeg skal derfor indskrænke mig til lejlighedsvis Omtale af de mere almindelige og til Gengæld komme nærmere ind paa nogle af de sjældne og interessante, som enten ikke yngler i det øvrige Danmark, ikke viser sig for en flygtig Besøger, eller som det kan vare flere Dage at komme ind paa Livet.

To Fugle ser man praktisk talt overalt, det er Hattemaage og Blishøne. De findes i umaadelige Mængder paa Vejlerne. Især Hattemaagen ruger i Tusinder og atter Tusinder, spredt over de aabne Græsflader, paa Dyndbanker i Søerne, paa Kanalbrinkerne samt i meget store og tætte Kolonier i Star- og Sivbevoksningerne paa Grænsen mellem Enge og Rørskove. Her sværmer de op og ned som hvide Skyer, og deres Skrig flyder sammen til en ustandselig Kogen eller Susen over Landskabet. Blishønsene er mere Vandfugle. Hvor der er Siv og Vand kan man vente at træffe Blishøns. De skriger vel ikke saa stærkt og vedholdende som Maagerne, men høres dog næsten hele Dagen og det meste af Natten, for de er krigersk anlagt og ligger meget i Slagsmaal indbyrdes. Hvert Par har sit eget Omraade, hvor andre Par ikke taales. De kommer tidligt om Foraaret, har Æg allerede i April. De Par, hvis Rørskov er høstet af Vinterisen, maa pænt bygge deres Rede paa næsten aabent Vand og vente paa de nye Rør, som kommer op i Løbet af Maj og skjuler Reden. Blishønen er oprindelig en Vadefugl, hvis Fødder er omdannet til Livet paa Vandet - en Fugl med et fængslende Væsen, paa een Gang sky og selvbevidst, dristig naar den ved sig i Sikkerhed i sit rette Element, latterlig hvis den bliver overrasket paa Tørland af Menneske eller Rovfugl og forsøger at

dykke paa et Par Tommer Vand eller basker mod nærmeste Sivtue med voldsomt Spektakel af de store Fødder. Den er ikke saa bange for at vise sig aabenlyst som sin mindre Slægtning Rørhønen eller som de smaa Sumphøns Vandriksen og Rørvagtlen, hvis skarpe Skrig er en vigtig Bestanddel af Sommernætternes Stemning, men som det ikke desto mindre er en omtrentlig Umulighed at faa at se.

Klyden eller Skomagerfuglen – en af Landets smukkeste og ejendommeligste Vadefugle – ruger i Kolonier paa flere af Vejlerne.

Naar bortses fra disse to overvældende talstærke Arter, er det Ænder og Lappedykkere, der er Storfolk i Søerne, ynglende i Hundredvis af Par. Der ruger paa Vejlerne 4 Arter Lappedykkere og 7 Arter Ænder, naar Gravand og Skallesluger ikke medregnes. I Træktiderne kommer Antallet af Andearter imidlertid op paa det dobbelte, og da ser man endda betydelig mere til dem end i Yngletiden, hvor de kun er interesseret i at skjule sig, i hvert Fald Hunnerne, som ene besørger Rugningen og Pasning af Ungerne, mens Hannerne slutter sig sammen i omstrefjende Flokke allerede i Maj, naar Æglægningen er vel overstaaet. Ænderne vil helst rugge tørt, derfor er der først paa Sommeren god Chance for at finde deres Reder i Nærheden af Dæmningerne, dog med Undtagelse af Taffeland og Troldand, som er Rørskovsfugle og ruger i Søer og Kanaler paa opstabilede Svidynger. Deres Modsætning er Skeanden med det tunge brede Næb, en typisk Engfugl hjemmehørende paa aabne Flader mellem Vadefuglene og rugende i en Tot Græs.

De største samlede Enge findes i de østlige Vejler, en Græsflade paa henved tyve Kvadratkilometer op gennem Bygholm og Selbjerg Vejle, gennemtrukket af Kanalernes Net. Fra tidligt Foraar til sent Efteraar er de befolket af Fugle, ikke blot de ynglende. Sangsvanernes Flokke afløses i April af endnu større græssende Gaaseflokkene, mange Hundrede ikke-ynglende, oversomrende Graagæs, som hver Aften trækker til Søerne for at overnatte og tilbage igen om Morgen. Store Skarer af Sølvmaager og Svartbage søger ind fra Kysterne imod Uvej. Hejrerne samles flokkevis hen i Juli om de indtørrende Kanaler for at fiske og fælde. Der findes ingen Hejrekolonier i Nordvestjylland, men de store Fugle søger langvejs fra til Vejlerne efter Yngletiden med deres flyvedygtige Unger.

Engenes Ynglefugle fordeler sig ikke jævnt over de grønne Flader. De har en Tendens til at samle sig omkring Laguner og Oversvømmelser, som staar i Forbindelse med de større Kanaler, saaledes at de ikke straks fordamper i den første varme Sommerblæst.

Her træffer vi Kolonier af den sorthvide Klyde, med sit mærkelige opadbøjede Næb en af de ejendommeligste og smukkeste Fugle i Danmark. Paa Holme og Halvøer i Lagunerne holder de meget af at rugge deres lyse, pæreformede Æg, og i det lave Vand søger de Føde ved at slaa fra Side til Side med Næbet i en "skummende" Bevægelse. Hvis man nærmer sig Kolonien i Begyndelsen af Juni, naar Ungerne er begyndt at udklækkes, bliver der Gøgl for alle Pengene. Klyderne er store Kunstnere til at anstille sig syge for at bortlede Opmærksomheden fra Yngelen. De hinker afsted med klagende Lyde og "brækkede" Vinger og Ben, saa det er en Ynk at se. Selv om man er saa udmærket klar over, at de simulerer, saa er det fristende at løbe efter dem, for en Ræv antagelig uimodstaaeligt fristende. Ungerne trykker sig ubevægelige og næsten usynlige ind under Lagunernes lyse Sandbrinker.

Paa de fleste af Vejlerne Enge er de talrigste Fuglearter utvivlsomt Rødben og Vibe. Ryler ruger ogsaa almindeligt, Strandskade og Præstekrave mere faatalligt. Blandt de mere fornemme og sjældne maa nævnes Stor Kobbersneppe - en langhalset og langbenet Spovefugl, sky og faatallig, rugende hist og her ogsaa paa andre store Strandenge ned langs Jyllands Vestkyst. Den holder ikke af Maagekoloniernes larmende Naboskab, men foretrækker de jævne aabne Græsflader, hvor der er Fred og frit Udsyn. Den forlader sin Rede paa længere Afstand end nogen anden Engfugl og kommer farende med sit vidtlydende ejendommelige Klageskrig højt tilvejs. Krager eller Maager,

Den store Kobbersnepe strækker Hals og spejder over Vidderne paa Bygholms Vejle.

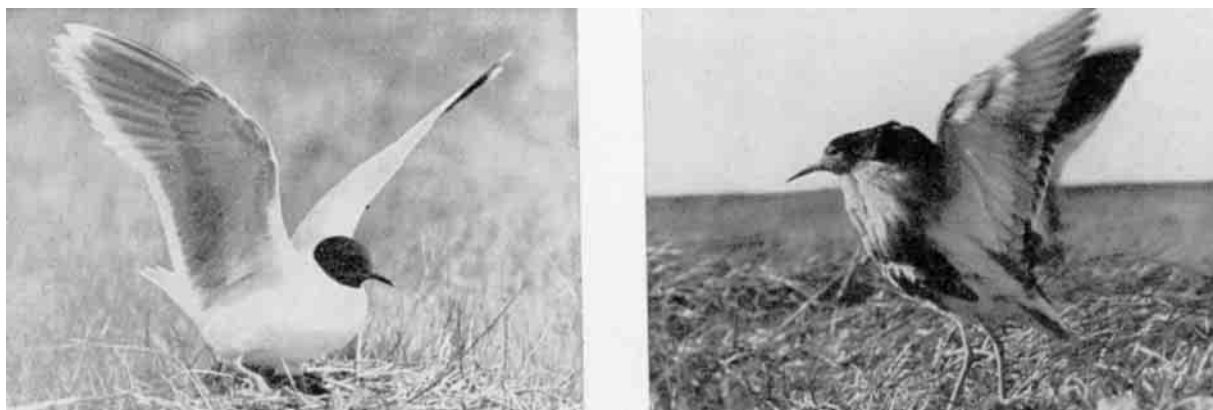
der kommer dens Æg for nær, bliver hidsigt forfulgt og jaget bort; ikke engang Rørhøgen er den bange for at gaa løs paa. Adskillige Engfugle som Ryler og Brushøns benytter sig af Kobbersneppens Aktivitet overfor Ægrøvere til at anlægge deres Rede i dens umiddelbare Nærhed.

Saasnart Kobbersneppens Unger kan flyve, i Løbet af Juli, forsvinder Familien fra Engene. Det er sjældent at se dem paa Gennemtræk sammen med de store Flokke af Rødbrun Kobbersnepe, en nordlig lidt mindre Art. Stor Kobbersnepe er en af de Fuglearter, der har Nordgrænse i Danmark. En anden typisk Repræsentant for denne Fuglegruppe er Engelsk Terne eller Sandternen, en ret stor og kraftig Terneart med et maageagtigt Udseende, en latterlignende Stemme og en for Terner ejendommelig Levevis, idet den ikke dykker efter Fisk, men søger sin Føde paa Tørland, hovedsagelig Smaafrøer og forskellige Insekter som Guldsmede, Skarnbasser og Bremses. Man ser den i Smaaaflokke følge Kvæget paa Engene og i Kærenes Indhegninger og slaa ned paa Frøer og hvad der ellers drives frem af Græsset. Dens Forekomst i Danmark er

nordvestlig, og paa Vej lernes Enge maa den siges at

ynge ret almindeligt, dog ikke som andre Ternearter i tætte Kolonier, men temmelig spredt mellem Hættemaagerne. Karakteristisk nok kan disse to Arters Æg forveksles (Sandternens er lidt lysere med mindre Pletter), hvorimod Rederne er tydeligt forskellige. I Stedet for at bygge en rigtig Sivrede som Hættemaagen, har Sandternen den besynderlige Vane at ordne en Ring af tørre Gaaseekskremitter omkring en Fordybning i Græsset, hvori den lægger Æggene uden andet Underlag end lidt Græs.

Den, der vandrer i Vejlerne en Sommerdag, kan næppe undgaa at stifte Bekendtskab med Dværgmaagen, som er en endnu sjældnere Art her i Landet end Sandternen, og tillige en tillidsfuld og indtagende lille Fugl i Sammenligning med den skrigende, arrige Hættemaage. Dværgmaagens centrale Hjemstavn ligger i Østeuropa og Asien, den har sin Vest- og Nordgrænse i Danmark, hvor den foruden i Vejlerne kun har ruget et Par Steder i Vestjylland og et Sted paa Lolland. Selv om der ikke er mange af dem i Vejlerne - vel næppe 50 Par ialt - og selvom de kun yngler paa en enkelt af Vejlerne, saa viser de sig ogsaa temmelig meget paa de andre Vejler, især omkring Søerne, hvor de driver Jagt paa Myg og Sommerfugle over Rørskovene og det stillestaaende Vand. Deres Flugt er legende, ligesom flagermuseagtig. Man faar ofte Indtryk af, at de er nysgerrige. Faar de Øje paa et Menneske i en Baad eller paa en Dæmning, skal de næsten altid hen og kredse et Par Gange om ham og kigge ham i Ansigtet. Vil man finde deres smaa Ynglekolonier, skal man følge Kanalerne ud over Engene til en af de mere permanente Oversvømmelser, hvor de holder af at anbringe Rederne paa ganske fugtig Græsbund og lægge deres 3 Æg, som til Forveksling ligner Fjordternens - en hyppig Ynglefugl i det samme Terræn. Før man kender Dværgmaagen, er man bange for at forveksle den med Hættemaagen. Det er der ingen Fare for. Ingen anden Maageart er saa tillidsfuld overfor Mennesker som Dværgmaagen. Medens Hættemaagernes skrigende Sky altid hænger en Snes Meter eller mere over Engene, flyver Dværgmaagen med bløde, dæmpede Skrig i Buer og Sving faa Meter over Hovedet paa den besøgende. Dens Vinger er afrundede, mørke paa Undersiden med en smuk hvid Rand. Dens Hoved er dybsort et Stykke ned paa Halsen til Forskel fra Hættemaagens brune, afstumpede Hætte. Man behøver ikke at gaa langt af vejen, før Dværgmaagerne gaar ned paa deres Reder og fortsætter Rugningen, mens Hættemaagerne længe flyver omkring.

T.v.: Dværgmaagen lander paa sin Rede og viser Vingernes sorte Underside.

T.h.: En Brushane paa Kamppladsen. Den ser en Modstander nærme sig gennem Luften og gør sig klar til Sammenstødet.

En af Engenes mest iøjnefaldende Indbyggere er endnu ikke nævnt. Hvis man lader Kikkerten søge langsomt over Græsfladerne, vil hist og her en Flok brogede Fugle komme ind i Synsfeltet, hoppende og sprællende mellem hinanden i en ejendommelig Heksedans, stærkt afstikkende i Farver mod den grønne Baggrund. Det er de kæmpende Brushaner, et fængslende og forbløffende Syn fra man ser det første Gang. At komme paa nært Hold af en større Forsamling er en Oplevelse, som alene er et Besøg paa Vejlerne værd. Det er saa heldigt, at deres Turneringspladser gerne findes i Nærheden af Dæmninger og andre befærdede Steder i Vejlernes Udkanter. Ind over de vejløse Enge opsøger de helst lidt høje, forholdsvis tørre Steder, dog gerne hvor der er Vand i Nærheden. Brushanen er en Vadefugl paa Størrelse med Viben. Det, der har givet den Navn og gjort den til en berømt Fugl, er Hannernes pragtfulde Dragt om Foraaret og deres mærkelige Danse eller Kamplege, hvad man nu vil kalde det. De store Kraver og Fjerbuskene ved Øerne er saa varierende i Farver, at der næppe findes to helt ens Fugle. Kampene er fantastiske og kan vanskeligt beskrives i faa Linier, de skal ses, i Virkeligheden eller paa Film - Farvefilm. Voldsomme ser de ud, men det er sjældent der flyder Blod, idet de tykke Kraver og vortede Ansigter tager af for Huggene. Det er et Skuespil med de smaa brunligt farvede Hunner som Tilskuere. Hver Hane har sin bestemte lille Plet af Tallerkenstørrelse at forsvare og gøre Udfald fra, og den hidsige Krigsdans slider Græsset fuldstændig af til den bare Sten- eller Grusbund paa disse Pletter. Med lynhurtige Stød langer de ud efter hinanden og farer tilbage i Dækstilling, det ene Sekund tørner de sammen i Luften med klaskende Vinger, i næste Øjeblik kaster hele Flokken sig fladt mod Jorden som paa Kommando. Det er de samme Steder i Terrænet, de vælger sig fra Aar til Aar, ofte Steder som ogsaa Kvæget værdsætter til Hvileplads paa Grund af Tørheden. Der har udviklet sig en forstaaende Tolerance mellem Dyr og Fugle. I ophøjet Ro lader Studene de pudsige Fyre spjætte rundt saa at sige mellem Benene paa sig. Kampene staar paa i. Maj og Juni fra tidlig Morgen til Solnedgang. Efter Ankomsten i April færdes Hanner og Hunner sammen i Flokke, men i Løbet af Maj faar Hunnerne Æg at passe og forsvinder fra Legepladserne, hvor Hannerne holder ud til omkring Sankt Hans. Saa taber de Kraverne og samtidig hele Fyrigheden. Resten af Sommeren strejfer de om som beskedne og ret sky Fugle. Æg og Unger giver de sig ikke af med.

Overgangen mellem Engene og de mægtige, susende Rørskove, som kranser Vejlernes Søer, kan være mere eller mindre brat, og det samme gælder Overgangen fra Engenes til Søernes Fugle. Græsbevoksede Halvøer og Holme findes langt inde i Rørskovene, som til Gengæld sender Udløbere ud over Engenes fugtigste Partier. Nærmer man sig denne Vegetationsgrænse, er Moseternen, ogsaa kaldet Sortterneren eller Blaaternen, en af de første Fugle, der viser sig, og en af dem, der vil være i Sigte næsten hele Tiden. Det er en lille mørk Ternefugl med et ejendommeligt sørgmodigt Skrig, som strejfer uhyre meget paa Insektjagt hen over Rørskovene, men ogsaa besøger Kærene - og de tilgrænsende Heder, især paa Regnvejrsdage. Den er saa almindelig; at den absolut er en af Vejlernes Karakterfugle, selvom det ikke er let at naa frem til dens Kolonier ved Søbredderne. De findes paa dyndede, ufremkommelige Steder og er sjældent til at komme nær uden at blive tilsølet paa en eller anden Maade. Kommer man endelig derud vil man opdage, at Moseternen forsvaret sin Yngel med større Raseri end de fleste andre Fugle.

Rørskovene i Glombak, set mod Syd fra Krapdæmningen. Her yngler Taffelænder, Troldænder, Graaænder, Lappedykkere, Rikser, Rørhøg, Graagaas o.m.a.

Højst sandsynligt er Rørhøgen den næste Fugl, man faar Øje paa, - en af Danmarks sjældne Fugle og vel nok Landets største og flotteste ynglende Rovfugl, siden Ørnene blev udryddet. Den er i hvert Fald den største af Kærhøgene og som alle Kærhøgearter enestaaende dygtig til Svæveflugt. Som Lappedykkeren er hjemme i Vandet, saaledes hører Rørhøgen til i Luften over Vejlernes Søer. Timevis kan man se den sejle frem over Rør og Klarer og Kanaler paa stive, højtloftede Vinger, næsten uden et Vingeslag og tilsyneladende uden at trættes. De er Mestre i at opsøge og overfalde Vandfuglenes Unger i Rørskovens Smuthuller. Det gaar mest ud over Blishønsene paa Grund af disses Talrighed og allesteds Nærværelse, og en karakteristisk Blishøne-Klagesang flankerer Rørhøgenes bugtede Jagtruter. I Maj bygger Høgene Rede af visne Siv, som de slæber sammen til en meterbred Dyngge i en af de største og tætteste Rørtykninger, et Stykke over Vandet. Det er en Oplevelse at se deres Parringsleg en klar og solvarm Foraarsdag, naar de slaar Kolbøtter saa umaadelig højt i den blaa Luft, at man netop kan høre deres fjerne, overgivne Skrig. Det er en endnu større Oplevelse at sidde skjult ved Reden en Junidag i den susende Rørskov og se den gamle kobberbrune Hun bringe Jagtbytte hjem til sit pibende Kuld. Der kræves ikke blot Taalmodighed, men ogsaa en uhyre Forsigtighed for at opnaa dette. Rørhøgen er ikke blot sjælden, den er tillige meget sky. Den normale Fremgangsmaade med en færdigbygget Hytte, som flyttes nærmere med nogle Dages Mellemrum, gaar Rørhøgen ikke med til, den forlader uden videre Æg eller smaa Unger. Man maa begynde beskedent - bøjle nogle Rørtoppe sammen i Pyramideform og derefter ved korte, ligesom tilfældige Besøg føje flere til Bundtet, samtidig med at man gradvis fjerner de skjulende Rør, indtil der efter et Par Uger staar en fuldstændig uigennemsigtig Rørhytte for Enden af en smal Skakt hen mod Reden. Dernæst maa man have en Hjælper med til at sejle aabenlyst bort, naar man er kommet ind i Skjulet, for selvom Høgene ikke er til at øjne, kan man være sikker paa, at de svæver et Sted i det fjerne og ser alt med deres skarpe Blik. De første Par Timer mærker man intet til dem. Blishøns klukker nysgerrigt fra Rørenes flimrende Søjleskov. Kvidrende Rørsangere kommer frem til Kanten af Lysningen og kigger paa de sværmende Guldsmede og ned paa Høgeungerne, hvis stigende Vægt tynger den store Rede dybere ned fra Dag til Dag. Paa deres Side spejder Ungerne længselsfuldt mod Himlen og følger med Øjnene passerende Fugle - Ænder og

Rørhøgehunnen vender hjem fra Jagt med et Bytte i Fangerne, svævende lavt hen over Rørskoven.

Terner, en Flok Spover paa Vej mod Syd. De ældste piller i deres frembrydende Fjerdragt og søger ind i Skyggen, den yngste klatrer ned til Vandkanten for at kigge nøjere paa et afnavet Blishøneben, som de store Søsken har kasseret. Den er ikke i Stand til at partere det, men svælger det helt og holdent. Saa lægger den sig i Vandet og lader Solen bage sig. Det er ellers sjældent at se Rovfugle bade, men Rørhøgens Unger gør det gerne.

Pludselig begynder de at pibe i Kor, saa er den gamle i Anmarch. Forsigtigt gør hun nogle Cirkler over Omgivelserne, ikke hen over Reden for ikke at røbe dens Plads, men synlig af og til mellem Rørtoppene som en mørk, glidende Skygge. Saa nærmer hun sig lavt mod Vinden og dumper ned paa Reden med et susende Vinge-bask og en blodig ubestemmelig Bylt i Kløerne. De første Sekunder stirrer hun ubevægelig mod Rørhytten, som hun stadig har mistænkt. Hendes Hørelse er glimrende, og den svageste usædvanlige Lyd vil faa hende til at

brase op og forsvinde. Hvis hun intet mærker, begynder hun Udstykningen under Ungernes højlydte Bifald. De ældste hjælper ivrigt til. Hver faar sit, men mindst faar den lille, i hvert Fald faar den ikke Lov at forsyne sig, før de store har stillet Sulten - hvis der saa er mere tilbage. Saadan gaar det i mange Rovfuglekuld. I magre Aar med sparsom Føde bliver den mindste dræbt og ædt af sine Søsken. Rørhøgeunger har en stærk Fordøjelse og en udmærket Appetit. Begge Forældre jager, men kun Hunnen bringer til Reden og stykker ud. Naar Hannen kommer med sin Fangst, faar man et glimrende Skuespil at se. Hunnen letter fra Reden med en lokkende Piben og skruer sig hurtigt tilvejs under den kredsende Han, indtil han midt i en Cirkel pludselig slipper sit Bytte, som Hunnen et Par Sekunder efter griber i Faldet med en legende Sikkerhed og et lynsnart Kast om paa Ryggen. Der gaar et Par Minutter, saa staar hun atter hos Ungerne og deler ud.

Hvad er det for Dyr, der ender deres Liv hos Rørhøgene? Mange Slags Vade- og Svømmefugleunger, desuden Vandrotter, Mus og tilfældigt Kryb som Hugorme og Frøer. Men frem, for alt Blishønseunger. Høgenes Taktik er at nærme sig overraskende og splitte et Kuld, hugge en i Yderkanten og derpaa forsvinde - med et Ramaskrig fra de rasende Forældre i Hælene. Det redder mange Ællinger, at de bedre forstaar at holde sammen, og at Anden kan byde paa en varmere Modtagelse, fordi den kan lette lodret, hvad Blishønen ikke kan. Man kan se en Graaand ryge flere Meter tilvejs mod angribende Rørhøge, mens dens Ungekuld flygter nogenlunde samlet. Blishønsekuldene har en Tendens til at sprede sig. Høgene er det antagelig lige meget, hvilken af Delene de faar fat i. Lappedykkerunger henter de heller ikke saa faa af, et let Bytte i deres første Levedage paa Grund af en mærkelig Hjælpeløshed i Sammenligning med nyfødte Ællinger.

Det er en udbredt Mening blandt Folk paa Hannæs, at der er "en Masse" Rørhøge paa Vejlerne, hvad der imidlertid slet ikke er, i Betragtning af Terrænets Udstrækning. Misforstaaelsen kommer af, at hver enkelt Rørhøgs Jagtrevier er mægtig stort, og at ingen af Vejlernes Fugle færdes saa meget i Luften som netop Rørhøgene. De nøjes ikke som Blishøns og andre med et afgrænset Spillerum til hvert Par, men jager hvor de vil i ubunden Frihed. En Fugl som Rørdrummen - ogsaa en af Rørskovens Klenodier - har en ganske anden Natur. Den hører der et usædvanligt Held til at faa at se under en enkelt Dags Ophold i Vejlerne. Til Gengæld kan man være sikker paa at faa dens Stemme at høre selv ved et kort Besøg, og Stemmen er vel i Virkeligheden det mærkeligste ved denne sjældne og sælsomme Fugl.

Rørdrummen brøler fra midt i Marts til Begyndelsen af Juli. Det er kun Hannerne, der brøler, og de gør det hyppigst om Natten, men ogsaa jævnlige i Dagens Løb. I stille Vejr kan Brølene høres paa flere Kilometers Afstand. Et Ophold i Selbjerg Vejle eller Tømmerby Fjord en lun Foraarsnat er

en uforglemmelig Oplevelse hovedsagelig for Rørdrummens Skyld. Man kan faa det Indtryk, at Fuglen er ret talrig. Fra alle Sider kommer de stærke, dybe Lurtoner og glider sammen til en mægtig bølgende Tone næsten uden Ophold og af en betagende Virkning i de stille Skumringstimer, hvor alle andre Fugle sænker Stemmerne. Intet Menneske i Vejlerne Omegn har kunnet undgaa at høre disse mærkelige Lyde, men faa er klar over, hvor de stammer fra, og endnu færre kender Fuglen, skønt den i Ungetiden Maj og Juni er et næsten dagligt Syn i Luften over visse Dele af Vejlerne, hvor den har sine Ruter mellem Rede og Fiskepladser. Folk, som har haft Rørdrummens Brøl ind ad Vinduerne hver Sommernat det meste af deres Liv, stiller sig vantro, naar man fortæller dem at Ophavet er en Fugl. Naturligvis kender de Lyden, men har vænnet sig til at overhøre den, som man overhører Lærkesangen eller Havets Brusen bag Klitterne. Ornitologer beskriver Lyden som fjerne Kobrøl eller Løvebrøl, Pust i en tom Flaske, et Dampskibs Fløjte, en Lydbøje paa Havet, - altsammen gode Sammenligninger paa Afstand, men ikke paa nært Hold. Da maa man give Digteren Ret, naar han taler om Rørdrummens "Pauke". Brølets dybe, rene Metalklang er dets mest karakteristiske Egenskab og en forbløffende Lyd at høre fra en Fugls Strube.

Rørdrummen sniger sig ind til sin Rede i en Rørtkning. Holdningen er karakteristisk, med det højt løftede Næb; Halsens Længdestriber falder derved sammen med Omgivelserne. Tømmerby Fjord.

Rørdrummen er nær beslægtet med Hejrerne, den er selv en stor Nathejre, en Skumringsfugl, der gerne vil skjule sig om Dagen i de store Rørskove, hvor dens gulbrune, sribede Dragt og dens ejendommelige Opførsel gør det næsten umuligt at faa Øje paa den, selv i klart Solskin. I Timevis kan den staa i Dækstilling paa samme Sted. Med nogen Øvelse kan man lytte sig frem til Hannens Standpunkt, men det er aldrig lykkedes mig at faa Fuglen at se ved denne Fremgangsmaade før i selve Opflyvningsøjeblikket, og Fotografering af flyvende Rørdrum er en af de sværeste Opgaver, man kan paatage sig. Dels Vanskeligheden ved at faa Fuglen til at lette, dels dens lave Flugt over Rørtoppene, som paa faa Sekunder bringer den ud af Syne, fordi den instinktmæssigt søger lige bort fra Indtrængereren. Hvis man forsøger at tvinge den til at lette op imod sig ved at gaa til den i Medvind, er det netop mest umuligt at faa Fuglen paa Vingerne. Jeg har hørt den plaske og set Rørene bevæge sig et Par Meter foran mig, raabt og skreget og ikke opnaaet andet, end at Fuglen har lettet *bag* mig et Øjeblik efter. Den har en Evne til at undvige, som man ikke tror, før man har prøvet det. Fra Skjul ved dens Rede har jeg set med Beundring, hvordan den griber med sidedrejet Fod om et Rørbundt ad Gangen og skyder frem i lange kraftige Sæt med Vingerne slæbende efter sig, saa de ikke støder an mod Rørstænglerne.

I Flugten bøjer Rørdrummen Halsen S-formigt tilbage over Ryggen ligesom Hejren. Tit har dens Flugt ligesom noget søvngængeragtigt over sig, men det har intet at gøre med Dumhed eller daarligt Syn. Dens natlige Aktivitet og dens Næringsvej som Fiskefanger forudsætter jo netop det samme skarpe Syn som Hejrens. Dens tilsyneladende Træghed om Dagen skyldes denne natlige Tilpasning og Tilknytningen til Rørskovene, dels vel en svigtende Vurdering af Verden udenfor disse. Den kan stryge lavt over Hovedet paa Mennesker, som den møder paa sine sjældne Ture over Tørland, men prøv at komme den nær i dens eget Element, i Rørskovene, saa fejler den ikke noget paa Syn eller Hørelse, og Intelligensen er i Orden. Meget mærkeligt er det at se Fuglen, naar Mørket falder paa, hvad sjældent sker. Dens "Lysskyhed" forsvinder med Skumringens Indtræden, og man tror at se en helt anden Fugleart end det snigende Spøgelse fra de daglyse Sivtykninger. Dens Bevægelser bliver hurtige og smidige, livligere end Hejrens, og lader ikke den heldige Tilskuere i Tvivl om, at Tusmørket er Rørdrummens Arbejdstid.

Rugende Graagaas i Rørskovene i Selbjerg Vejle.

Den klogeste og derfor utilnærmeligste af alle Vejlernes Fugle er utvivlsomt Graagaasen, og her er da for en Gangs Skyld Plads til, at den kan følge sin mistænksomme Natur. Vejlerne er paa Vej til at blive et storstilet Ynglereservat for de stærkt udtyndede danske Graagaasestammer. Dens Ynglen i Vejlerne er næppe tyve Aar gammel, men siden har der været en stadig og glædelig Fremgang at spore baade i Antallet af rugende Par og i oversomrende Flokke. Skyheden er maaske særlig iøjnefaldende hos disse yngre, ikke yngledygtige Gæs. I et Antal af flere Hundrede, voksende fra Aar til Aar, lever de et fuldstændigt ubundet Liv og færdes kun, hvor der er fredeligst, og hvor Græsset smager bedst. Man kan være sikker paa, at de har Øjnene med sig og ikke lader sig overliste; i en græssende Flok staar altid en eller flere med spejdende opstrakt Hals. Forsigtigt overnatter de i Rørskovene, trækker herfra tidligt om Morgenen ind paa Engene og tilbage i Skumringen.

Tit ser man ogsaa deres Kiler og Baand over Hannæs paa Vej mellem de østlige og vestlige Vejler. Men i den Tid, Vingefældningen staar paa i Juli, gemmer de sig fuldstændig i Søbreddernes Vegetation.

Det er knap saa vanskeligt at komme i Nærheden af de ynglende Par; til Gengæld skal der gaas frem med største Forsigtighed, for at de ikke skal forlade Reden. Kommer de ud for en ringe Forstyrrelse, flytter de næste Aar til andre Dele af Rørskovene. Konstante Ynglepladser for flere Par er derfor kun de Afkroge af Søerne, hvor Mennesker saa at sige aldrig viser sig. De kloge Fugle foretrækker et Terræn, hvor tætte Rørholme veksler med Labyrinter af klart Vand, saaledes at de kan forsvinde fra Reden lydløst svømmende og nærme sig igen uden at røbe dens Beliggenhed. Reden er en solid Bunke gamle Tagrør foret med Dun, altid skjult i en Rørholm. Æggene lægges i April, i tidlige Foraar allerede i Marts; Rugetiden er 4 Uger, saa de fleste Par har smaa Unger omkring Midten af Maj. I de fredelige Sommermorgener, undertiden ogsaa om Aftenen, ses Familierne gøre Landgang for at græsse i Kanten af Enge og Kær. Begge Forældre vogter Ungerne med største Aarvaagenhed, Gasen ofte staaende ubevægelig paa en Dæmning, og bringer dem i Sikkerhed ved mindste Antydning af Fare. Jeg husker en Aften, at jeg krøb gennem en Grøft tæt ind paa et Par med halv voksne Unger, græssende en Snes Meter fra den rørkransede Søbred. Klar til Flugtfotografering dukkede jeg frem og ventede naturligvis at se de to gamle brase op med stort Skraal og flyve bort; men de reagerede helt originalt. Med Gaasen i Spidsen, Gasen tilsidst og Ungerne i "Gaasegang" imellem sig benede de afsted mod Rørskoven i en forbløffende Fart og var borte, før jeg fik Apparatet indstillet paa dem. Halsene holdt de fremstrakt lavt over Jorden og gav ikke en Lyd fra sig.

Det er ikke let at slutte en Artikel om Vejlernes Fugle i denne Bog uden at omtale den sjældneste af dem alle, nemlig Skehejren - eller Skestorken, som den rettelig burde kaldes. Ganske vist er det et Spørgsmaal om det ikke vilde tjene den bedst at være uomtalt; paa den anden Side røber jeg ingen Hemmelighed ved at tage den med og derved gøre opmærksom paa den Ære og Forpligtelse, det er for Landet mod Nordvest at huse denne virkelig fornemme Gæst - Danmarks sjældneste Fugl næstefter den Sorte Stork, og blandt Vejlernes Fugle den eneste, der absolut ikke yngler andre Steder i Landet.

Det er langtfra, at den optræder regelmæssigt. Den forsvinder en kortere eller længere Aarrække, kommer saa atter tilbage for at yngle nogle Somre i Træk. Hvad er Grunden til denne gentagne Forsvinden efter faa Aars Yngleforsøg? Er Kolonien talmæssigt for lille til at holde ud ret længe ad Gangen paa denne nordlige Forpost langt fra Artens sydøstlige Hjem? Nordjyllands barske

Rødhalsed Lappedykker paa sin svømmende Rede ved Kærup Holme. Vandet er ca. 1 Meter dybt.

Forsommer tvinger Fuglene til at yngle sent; endnu i August kan der være Æg paa Rederne, og følgelig Unger langt hen i September. Eller er det Jagttidens aarligt tilbagevendende Sejlads og Skyderi paa Søen, i Forbindelse med ivrige Ornitologers Besøg, der efterhaanden bliver dem for meget? Deres Æg er en Lækkerbidsken for kyniske Ægsamlere. Og Skehejren er ikke i Stand til at skjule sig som Rørdrummen, har heller ingen Sans for det, staar oprejst paa Reden i timevis. En saadan Fugl synes dømt til at uddø. Dens hvide Dragt lyser i Kilometers Afstand. Vegetationen paa dens Rugeplads er ikke engang særlig høj eller tæt, selvom svære og meget brede Rørskove spærrer godt af mod Landsiden. Der er ingen Tvivl om, at Stedet er valgt med Omhu. Hvis man ikke netop havde de hvide Halse over Rørskoven til Vejledning, vilde det praktisk talt være umuligt at finde Vej i den grønne Ensformighed, hvor Rørholmene uden Forskel glider over i hinanden. Først paa nogle Hundrede Meters Afstand gaar Fuglene paa Vingerne og forsvinder, dog for at

komme forbi med Mellemlum, saalænge der er Mennesker i Nærheden, ordnet i Række eller Kile en Hundrede Meter tilvejs med Halsene strakt lige frem, solbelyst mod den blaa Himmel, et lige saa mærkeligt som sjældent Syn.

Et Besøg hos Skehejren en solvarm Højsommerdag rummer noget sydlandsk og næsten æventyrligt. Synet af de fremmedartede Fugle med de forbavsende Næb sætter Fantasien i Bevægelse. I Forbindelse med Varmen, Ensomheden og den stærke Moselugt bringer de Tanken hen paa afrikanske Flodsumpe, saa man griber sig i at spejde efter Ibisser og Flamingoer - eller efter den sjældne Kohejre, hvis eneste danske Eksemplar blev truffet i denne selvsamme Fuglesø. Mit første Besøg hos Skehejren var dobbelt uforglemmeligt, fordi det tilfældigvis faldt sammen med en Havørns Gæsteoptræden, et Møde mellem Nordens og Sydens Storfugle. Det var en klar Juliaften, Ørnen kom fra Nord og trak med langsomme Vingeslag lavt over Rørholmene, mens det lave Solskin oplyste hver Fjer i dens mørkebrune Ungfugledragt. Den slog sig ned paa en af de halvtørre Mudderbanker ikke langt fra Skehejrekolonien, lettede og satte sig flere Gange som om den jagede efter Ænder eller de afslaaede Gæs, dog uden synligt Held. Til sidst satte den Kurs mod Limfjorden med Moseterner som en Myggesværm om Øerne - en anderledes tung og mægtig Fugl end den slanke Fiskeørn, der oftere gæster Vejlernes Søer paa Gennemrejse.

Den første halve Kilometer af Sejladsen til Skehejrerne gaar gennem en bred og dyb Kanal, hvor store Gedder trækker lynsnare Striber under Vandskorpen, og hvor Rørskoven staar som en grøn Mur til begge Sider. De graa Fiskehejrer letter i hele Flokke forskrækket fra deres Fiskepladser i en Tværkanal, idet Baaden glider forbi. Hvor Kanalen munder ud i Søen, kan det med Varsomhed lykkes at overrumple en eller anden Flok afslaaede Gæs og se de sky Fugle spredes i vild Panik ude af Stand til at flyve. Nedtraadt Vegetation og Masser af fældede Fjer paa de vaade Kanalbrinker røber, hvor de har deres Tilholdssted i Fred for alle Fjender, især for Rævene, som fra Sommerhulerne i afsides Dæmninger henter sig et velsmagende Udvalg af Vejlernes Fuglevildt. - Foran ligger et af de mest uberørte og fuglerigeste Afsnit af Vejlernes Søer. Hele Flokke af Sorthalsede og Toppede Lappedykkere ligger paa Vandet her, dykkende hvor Baaden kommer frem, eller søgende ind i Rørholmene, hvor de Rødhalsede Lappedykkere skriger fra deres sikre Skjul. - Tidligere paa Sommeren kan man finde Lappedykkerne ynglende her i hele Kolonier, nu har de fleste Unger i forskellige Størrelser, ofte behændigt ridende paa Ryggen af de gamle. Mens de dykker eller søger Skjul, kommer Andefamilierne i Stedet frem fra Sivene og begynder at lette, inde mellem Dyndbankerne Skeænder og Krikænder, paa lidt dybere Vand Graaænder og

Skehejreparret hos Ungerne i Højsommerens mørkegrønne Rørskov.

Taffelænder, i større og tættere Flokke jo nærmere vi kommer Skehejrens Tilholdssted, og jo sværere det bliver at stage Baaden frem gennem det dybe Mudder. Men det er tydeligt, at de føler sig sikre herude, for de flyver ikke langt inden de kaster sig igen. Heller ikke Skehejrerne er særlig sky, skønt ufravendt opmærksomme. Ubevægeligt staar de nu alle oprejst paa Rederne med de spejdende Halse strakt frem over den grønne, bølgende Rørskov faa Hundrede Meter borte, omgivet af spredte Hættemaagekolonier. Der bliver stadig mindre Vand over Mudderet. Baaden hænger uhjælpelig fast, der er ikke andet at gøre end forlade den og fortsætte i knædybt, sugende Mosedynd. Først da gaar de store hvide Fugle paa Vingerne, hele ti paa én Gang, stiger i et Par brede Cirkler over Kolonien, mens de ordner sig i smuk Halvkileform tæt sammen, og forsvinder hurtigt i den blege Soldis over Søen. Grundigt tilsølet, men ikke uden Højtid og en vis Lykkefølelse staar man ved Skehejrens Rede. Af Form og Opbygning ser den ud som en Blishønerede, kun er den betydelig højere og sværere. 3 smaa dunede Unger skubber sig klynkende mellem hverandre; men tager man dem op, hugger de tappert fra sig med deres gule bløde Næb, der allerede har begyndende Skeform. I Vandet gynger en halv Æggeskal. Andre Reder findes 30, 50 og 100 Meter borte, en med to Æg, en med to halvvoksne, oprejste, arrigt huggende Unger, en Rede endnu tom.

Alle anbragt paa ca. $\frac{1}{4}$ m Vand + $\frac{1}{4}$ m Mudder og omgivet af spredt Rørbevoksning, dog ogsaa med enkelte Tykninger, hvor Skjul lader sig indrette i diskret Afstand, og paa nærmeste Hold af en forsinket rugende Rødhalsed Lappedykker.

Efter en Uges Ventetid og Forberedelse sad jeg paa Vagt i en af de tætteste Rørbuske ved Reden med de smaa Unger. Næppe var min Hjælper ude af Syne med Baaden, før der blev Liv overalt; om det saa var Vandet under mig, saa myldrede det af Vandinsekter og talløse Fiskeunger. Vinden lagde sig efterhaanden helt. Varmedisen slørede Solen, og Suset i Rørskovene afløstes af Myggenes fine Sang og en Mangfoldighed af Lyde fra alle Kanter - larmende Gaaseflokkede inde paa Engene, Vibeflokkes fjerne Skrig fra Kærene, Kluk fra Blishøns og Rørhøns, Riksernes tilfredse Knurren, Maagekoloniernes varierende Brus, Hejrs og Terners Skrig, trækkende Klirers og Spovers Fløjt. Og nærmest Andearternes forskellige Rabben og Plasken og Lappedykkernes stilfærdige Snak. Højt oppe i Luften svæver et Par Rørhøge med deres mørkebrune Afkom, mætte og uden Rovlyst over

Fugleparadiset. Og saa kom de gamle Skehejrer hjem, kredsede lavt og landede med Vingebrus paa Rederne. Der stod de, skinnende hvide med gul Strubehud og kulsorte Ben. Nakketoppen svajede let, naar de drejede Hovedet, og de udstødte dæmpede gryntende Lyde, der minder om Ænders Rabben, men er dybere og mere hule. Saa lagde de sig til at ruge eller skridtede gravitetisk omkring paa Redekanten, puslende om Ungerne med de fantastiske Skenæb, en sjælden og enestaaende Oplevelse. Jeg sad ubevægelig sammenkrøbet i Vand og Mudder til Livet, men Vandet var lunkent, for det var en af Aarets varmeste Dage. Timerne gik næsten for hurtigt - det gør de altid i denne dejlige Vildmark, der burde *fredes* som Reservat frem for noget andet Stykke dansk Natur - beskyttes ved Lov mod nogensinde at tørres ud og lægges øde af materielt Snæversyn.

Der er Grund til at være Vejlernes hidtidige Ejere taknemlige for skaansom Udnyttelse og Fred i Fuglenes Yngletid. Men før eller senere - hvis ikke Naturfredningsloven naar at forhindre det - vil denne danske Naturskat blive et Bytte for statsfinansieret Jordvindingsarbejde eller foretagsom Privatkapitalisme, og Tabet vil være uopretteligt. Vi har en Pligt ogsaa over for vore Nabofolk. Vejlerne er ikke alene det bedste, vi har tilbage her i Landet af virkelig storslaaet Sumpnatur, men ingen af vore Nabolande har noget bedre eller blot tilsvarende. Lad Vejlerne ligge, som de er, og Fremtiden vil takke os for Storsind og Forudseenhed. Vi kan vinde nogle tvivlsomme Kornmarker og Landbrug ved at ødelægge dem, men ikke uden at miste en langt større Værdi - en Kilde til Frihed og Glæde, som *aldrig* kan erstattes.

(Kilde: Landet mod Nordvest bd. 2, side 151-166).